

Projev prezidenta Hospodářské komory Vladimíra Dlouhého na 35. sněmu Hospodářské komory

31.5.2023 - | Hospodářská komora ČR

Vážený pane premiére, pane místopředsedo Poslanecké sněmovny, vážené členky a členové vlády, milí hosté, delegátky a delegáti, dámy a pánové,

dovolte mi, abych vás co nejsrdečněji přivítal na Sněmu Hospodářské komory ČR. Jsme velmi rádi, že jste přijali naše pozvání, vážíme si toho. Vaše hojná přítomnost svědčí o skutečnosti, že vnímáte problémy podnikatelské veřejnosti a že Hospodářská komora je i pro vás významným a uznávaným partnerem při rozhodování o všech závažných otázkách hospodářské politiky a hospodářského vývoje naší země.

Začnu ve srovnání s mými předcházejícími vystoupeními na Sněmu Hospodářské komory méně obvykle, osobně. Je to mé poslední vystoupení na našem Sněmu, po devíti letech odcházím z pozice prezidenta Hospodářské komory ČR. Budu se proto méně podrobněji než v minulosti věnovat obvyklému kritickému hodnocení práce vlády a Parlamentu, stejně tak jako nebudu nějak výrazně formulovat pozici Hospodářské komory ohledně dalších kroků v oblasti hospodářské politiky. Ostatně, to bude již na novém, dnes zvoleném vedení Hospodářské komory, aby formulovalo své názory a svůj přístup k vládě a ke všem dalším naši partnerům. Ať už si to „užijí“ oni!

Chtěl bych především poděkovat za spolupráci. Poděkování patří vládě – a to jak té současné, tak všem předchozím vládám, které jsem ve funkci prezidenta Komory zažil. Vládě premiéra Bohuslava Sobotky, která měla to štěstí, že vedla zemi v relativním klidu před bouří. Vládě Andreje Babiše, která musela naší zemi provést mimořádně složitým obdobím pandemie covidu-19. A konečně i současné vládě premiéra Petra Fialy, která vskutku neměla lehký nástup do úřadu. S doznívající pandemií vypukla válka na Ukrajině a současně musela organizovat a řídit práce, související s předsednictvím ČR v Radě Evropské unie.

Chci však poděkovat za spolupráci i Parlamentu ČR, Poslanecké sněmovně a Senátu, všem poslancům (poslankyním) a senátorům (senátorkám), kteří s námi v uplynulých letech velmi aktivně spolupracovali, na které jsme se mohli obracet s připomínkami k projednávané legislativě. Byla to často mravenčí a místy až nevděčná práce, ale díky za ni! Stejně tak chci poděkovat i sociálním partnerům, jak odborům (se kterými, pravda, jsme se až příliš často dostávali do sporu), tak i našim kolegům na podnikatelské a zaměstnanecké straně – Agrární komoře, Svazu průmyslu a dopravy, Konfederaci zaměstnavatelských a podnikatelských svazů a mnoha dalším.

V neposlední řadě pak musím za podporu poděkovat našim partnerům, velkým průmyslovým a energetickým podnikům, firmám z bankovního a finančního sektoru, ale také celé řadě menších a středních podniků, advokátním a poradenským kancelářím a všem dalším. Děkuji jim za podporu jak jménem Hospodářské komory ČR, tak jménem našich regionálních komor. Bez vaší podpory by naše práce byla doslova poloviční.

Vrátím-li se ke státní administrativě, tak ne vždy byla komunikace s politickou reprezentací snadná, ale většinou, byť se zpožděním, vedla k dobrým výsledkům pro české podnikatele. Všechny vlády, jak Sobotkova, Babišova, tak současná Fialova, ve svých programových prohlášeních přísahaly na podporu firem a živnostníků ve všech směrech. Realita bývala jiná, v až příliš mnoha případech tyto

sliby postupně vybledly, ať z objektivních, krizí způsobených příčin, tak subjektivně, když v politice převládla podpora těch skupin obyvatel, které přináší jistější volební hlasy. Podnikatelský elektorát je zkrátka pro řadu politiků dodnes nepříliš atraktivní.

Na obranu předchozích vlád nicméně musím uvést jednu věc, a to že jsme v posledních třech letech zažili největší krize v naší novodobé historii. Nejdříve to byla covidová pandemie a s ní spojené uzávěry ekonomiky, ze kterých se byznysová sféra sbírá dodnes. Jen co odezněla pandemie, přišla válka na Ukrajině a s ní spojená inflace, surovinová krize a zpřetrhání dodavatelsko-odběratelských řetězců. Nicméně je férové přiznat, že konkrétně v naší zemi signály ohledně energetické krize a zdražování elektřiny a plynu byly zjevné už na podzim 2021, tedy zhruba půl roku před začátkem ruské agrese na Ukrajině. Konflikt každopádně tento problém urychlil a zvýraznil, ale reagovali pomalu všichni – od evropských představitelů až po ty naše, asi včetně nás, na Hospodářské komoře.

Při vědomí všech popsaných problémů je pochopitelné, že naše země neprosperovala tak, jak jsme byli do covidu zvyklí. To však nic nemění na tom, že musím upozornit na výrazně pomalé tempo rozhodování státní administrativy při přijímání pro nás důležitých opatření nebo zákonů. Jeden příklad za všechny: paušální daň. Tu jsme jako Hospodářská komora představili na sněmu už v roce 2016. Tehdejší premiér Bohuslav Sobotka se k myšlence přihlásil, trvalo však skoro šest let, než se stala realitou. Díky za paušální daň, jsme rádi, že je, ale proč to trvalo tak dlouho? A to není kritika jedné konkrétní vlády či konkrétních ministrů, ale celkového stavu naší státní správy, která je v mnoha ohledech nepružná a zkostnatělá.

Jak se bude ekonomika vyvíjet dál, záleží na více faktorech. Již jsem zmínil, že konkrétní požadavky a doporučení Hospodářské komory směrem k vládě nechávám na novém vedení, dovolte mi však, jako odcházejícímu prezidentovi Komory, uvést několik skutečností, které považují za zásadní.

První takovou oblastí je vztah ČR k Evropě. Putinova válka jasně ukázala, jak absurdní je představa (i v hlavách některých politiků), že bychom mohli najít v Evropě, když ne hned, tak třeba do deseti let, nějaké jiné politické, strategické a bezpečnostní uspořádání střeoevropského prostoru.

Nicméně, Evropská unie je i pro podnikatele (a samozřejmě nejen pro ně) dnes definována jinak, než v 90 letech. Demokracie, svoboda, tržní ekonomika jsou už vnímány jako samozřejmost. Dnes se Evropa definuje na udržitelnosti (což není jen Green Deal), na prohloubení rovnosti podmínek (což není jen posílení postavení žen a LGBT menšin) a na snižování ekonomické nerovnosti. Navíc, tyto principy vyžaduje od svých partnerů z jiných částí světa, což se promítne především v ekonomických vztazích. A není to jen výmysl nějakých úředníků z Bruselu, ale odráží to názor nemalé části voličů, hlavně mladých. Prostě to tu bude, ale – bohužel – to někdy vede ke krokům, které Evropská komise a Evropský parlament navrhuji od zeleného stolu, bez znalosti reality, a které snižují celkovou konkurenceschopnost evropských firem na globálním trhu a často jsou v přímém rozporu se zájmy českých podnikatelů.

Navíc, my si prazáklady, na nichž se EU po válce vyvíjela, k tomu ještě trochu podkopáváme. Jistě, EU je i dnes společenství demokratických států. Nelze však přehlédnout, že právo na samostatný názor, který zpochybňuje například nedomyšlené kroky Green Dealu nebo až absurdní prezentaci některých menšin, je dnes omezováno, samozřejmě ne formálně, ale v reálných situacích určitě. Jinými slovy, místo na svobodu jednotlivce, na právo na samostatný názor, na svobodu projevu klade dnes Evropa až absolutní důraz na udržitelnost a další „nové“ definiční charakteristiky. A konečně, v Evropě dnes nemáme tržní, nýbrž dotační ekonomiku. Chceme splnit další náročný cíl v oblasti udržitelnosti a současně to sociálně bolí? Nevadí, postižené budeme dotovat...

Úkolem vlády země jako je ČR, na které toto vše ve střední Evropě ekonomicky dopadá více než na země západní či jižní Evropy, bude proto hledat rovnováhu mezi celoevropskou politikou a národními

zájmy. Hledat v Evropě partnery, kteří – jako my – některé záměry nemohou přijmout. Vytvářet tlak na novou Evropskou komisi, která příští rok přijde, aby řadu opatření přehodnotila. Nevolám po nějaké „orbánizaci“ české politiky, vůbec ne. Nebude-li však vláda hledět na národní zájmy, lidé si toho českého Orbána najdou sami, ostatně kandidátů už tu máme dost. A pak pouhé členství v EU bude možná jen nutnou, nikoliv však postačující podmínkou pro dlouhodobě bezpečný vývoj naší země.

Druhou oblastí je udržení makroekonomické stability naší země. My makroekonomové (a s nimi centrální bankéři) nejsme mezi podnikateli příliš oblíbeni. Naše doporučení a případně hospodářsko-politické kroky jsou v „normálních“ časech považovány často za omezování podnikatelského úsilí, rostoucí výdaje státu a prohlubující se dluh nejsou považovány za velkou hrozbu, případně jsem slyšel i čelné politiky říkat, že „jsme přeci v Evropě a tam jsou jiné země zadluženy mnohem více a ono se to vždy nějak vyřeší“. Nevyřeší, a až přijde opravdu krize, vedoucí k chudobě a masovým protestům na ulicích, tak teprve potom si možná někdo na makroekonomy vzpomene.

Náš relativně vstřícný postoj k právě projednávanému vládnímu konsolidačnímu balíčku odráží právě chápání makroekonomické stabilizace jako prioritního úkolu vlády v této době. Máme k balíčku samozřejmě připomínky, zvýšení daní nás netěší. Věříme, že v následujících týdnech budou některé naše připomínky brány silně v potaz. Celkově však prosím vládu, aby v konsolidačním úsilí neustoupila, prosím opozici o konstruktivní kritiku a prosbu směřuji i do vlastních řad, prosím i podnikatele, aby konsolidační úsilí respektovali. Je to i v jejich dlouhodobém zájmu.

Třetí oblastí je zrychlení kroků, směřujících k překonání úzkých míst, limitujících další růst naší ekonomiky a omezující podnikatelské prostředí v krátkém a středním časovém horizontu. Připomínám naše heslo z posledních dní, vázané na akceptování konsolidačního balíčku – něco za něco. Vláda (a vlastně celá politická reprezentace) musí urychleně tato úzká místa odstranit, jinak alespoň tichá podpora podnikatelů rychle zmizí. Jde především o zlepšení situace na pracovním trhu, tedy hlavně otevření tohoto trhu zahraničním pracovníkům. Nejde však jen o dělnické a řemeslné profese (jak se většinou traduje), ale například startupy volají po možnosti zaměstnávat vysoce kvalifikované odborníky ze zahraničí; tady pak někdy zůstává rozum stát, proč ministerstvo vnitra a další státní úřady nejsou v této oblasti pružnější.

Dále se jedná o zlehčení podnikatelských podmínek, tedy o pověstnou administrativu, zbytečnou regulaci (kdy při přejímání evropské legislativy jsme stále ještě někdy papežštější než papež) a ne dost rychlou digitalizaci této oblasti (a pozor, slovo do vlastních řad, i my podnikatelé musíme pochopit, že součástí digitalizace jsou třeba i datové schránky!). Mezi to „něco za něco“ však musí patřit i okamžité kroky vlády v oblasti energetické politiky. Jednak se nesmí opakovat cenové šílensství z konce loňského léta, jednak vláda musí okamžitě přijmout zásadní kroky v oblasti energetické bezpečnosti a dlouhodobé energetické strategie. Za rok může být již pozdě.

Čtvrtou oblastí jsou hospodářsko-politické strategie, možná lze též použít slovo projekty, které svým významem, nasazením zdrojů a finančním zabezpečením přesahují jedno období volebního cyklu. Je zásadní, aby alespoň v těchto případech byly tyto projekty podpořeny celým politickým spektrem, vládnoucími stranami i opozicí. První vlaštovkou v tomto směru byla společná podpora opozice a vlády dalšímu rozvoji jaderné energetiky z doby vlády Andreje Babiše. To musí pokračovat bez ohledu na přetrvávající diskuze o preferenci velkého reaktoru nebo reaktorů malých, bez ohledu na spory, zda ČEZ zestátnit, nebo nezestátnit. Bez jaderné energetiky se ČR neobejde a délka volebního cyklu je v tomto ohledu druhotná. Nejde však jen o jadernou energetiku. Podobně dlouhodobý charakter má výstavba vysokorychlostních železnic a i některé další infrastrukturní i jiné projekty.

O poslední oblasti, kterou chci zmínit, je mi už pomalu stydno mluvit, neboť to opakujeme (nejen Hospodářská komora, ale mnoho dalších) již tak dlouho, že se z toho stalo ono pověstné klišé. Musím

však to klišé znovu připomenout a tím jsou investice, podpořené partnerstvím veřejného a soukromého kapitálu a odpovídajícím způsobem vzdělané pracovní síly.

Bez investic se nezvýší domácí přidaná hodnota našich výrobků, nezvýší se konkurenceschopnost našeho průmyslu (ale i služeb). Bez investic dlouhodobě neudržíme obchodní a platební bilanci pod kontrolou, nedojde k reálné konvergenci koruny k měnám nejvyspělejších zemí a v konečném důsledku bez investic neporoste reálná produktivita, ani se nebudou uzavírat nůžky mezi reálnou mzdou u nás a v sousedních vyspělých zemích.

Mluvíme-li o konsolidačním balíčku, tak bez investic se může stát, že i při omezitelné domácí fiskální politice se při každé další recesi znovu prohloubí deficit veřejných financí a zadluženost, a znovu budeme pracně sestavovat další a další balíčky. Bez investic není zdravý dlouhodobý růst a zkušenosti zadlužených zemí (ať ihned po druhé světové válce nebo třeba Řecka před deseti lety) jasně ukazují, že země se bez dlouhodobého hospodářského růstu z dluhových hrozeb nedostanou.

A k tomu ještě dvojnásobné klišé – bez moderní vzdělávací strategie, orientované na celoživotní učení, a bez otevřeného pracovního trhu skutečně produktivní investice nezajistíme.

Pane premiére, vážení hosté, dámy a pánové,

závěrem mi ještě jednou dovoluji, abych vám všem poděkoval za spolupráci v uplynulých letech. Bylo mi ctí vést devět let Hospodářskou komoru ČR, bylo mi ctí jednat s vládou a Parlamentem a se všemi partnery a sesterskými organizacemi. Svému nástupci, ať bude dnes zvolen kdokoliv, přeji hodně síly, trpělivosti, ale i štěstí při jeho práci. Naši zemi pak přeji schopné, konstruktivně uvažující politiky a takovou si přeji i státní správu. A konečně, Hospodářské komoře, všem jejím členům, ale všem podnikatelům a firmám v naší zemi přeji hodně úspěchů v jejich práci a v podnikání. Na vás to v naší zemi závisí především.

Děkuji za pozornost.

https://www.komora.cz/press_release/projev-prezidenta-hospodarske-komory-vladimira-dlouheho-na-35-snemu-hospodarske-komory